

Міністерство освіти і науки України
Національний університет фізичного виховання і спорту України

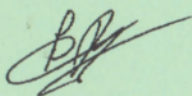
ДЖЕВАГА ВОЛОДИМИР ВАЛЕНТИНОВИЧ

УДК 796.012.2-057.874:616.28-008.13/14-085

КОРЕКЦІЯ ПОРУШЕНЬ КООРДИНАЦІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ
МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ВАДАМИ СЛУХУ В ПРОЦЕСІ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з фізичного виховання та спорту

Київ – 2017

Дисертацією є рукопис

Роботу виконано в Національному університеті фізичного виховання і спорту України, Міністерство освіти і науки України

Науковий керівник

кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент **Бондар Олена Михайлівна**, Національний університет фізичного виховання і спорту України, доцент кафедри біомеханіки та спортивної метрології

Офіційні опоненти:

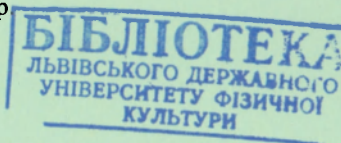
доктор педагогічних наук, професор **Ареф'єв Валерій Георгійович**, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, завідувач кафедри теорії та методики фізичного виховання

кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент **Афанасьєв Сергій Миколайович**, Дніпропетровський державний інститут фізичної культури і спорту, перший проректор з науково-педагогічної роботи

Захист відбудеться «23» березня 2017 р. о 14 годині 00 хвилин на засіданні спеціалізованої вченої ради Д, 26.829.02 Національного університету фізичного виховання і спорту України (03150, Київ-150, вул. Фізкультури, 1).

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного університету фізичного виховання і спорту України (03150, Київ-150, вул. Фізкультури, 1).

Автореферат розіслано «21» лютого 2017 р

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

A handwritten signature in black ink, appearing to read "О. В. Андреева".

О. В. Андреева

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність. Демократизація суспільства, що відбувається в Україні, зумовила необхідність суттєвих змін у процесі освіти, у тому числі і спеціальної (С. М. Афанасьєв, 2014; Джозеф П. Винник, 2010; І. О. Когут, 2016).

У положеннях Національної доктрини розвитку освіти України у ХХІ столітті наголошується на необхідності оновлення змісту та удосконалення системи освіти дітей з особливими потребами, впровадження нових підходів, форм і методів навчання та виховання, що забезпечують потреби розвитку особистості, сприяють їх максимальній фізичній та психологічній реабілітації, соціалізації й інтеграції в суспільство.

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) на березень 2015 року у світі налічувалось більше 360 мільйонів чоловік з депривацією слуху (більше 5 % населення світу), з них 32 мільйони діти. Згідно з прогнозом ВООЗ, до 2020 року порушення слуху будуть мати більше 30 % населення світу.

Дані Міністерства освіти і науки України свідчать про те, що в країні налічується більш ніж 5,9 тис. школярів з порушеннями слуху, з них 2,9 тис. глухих і 3 тис. слаббачуючих дітей шкільного віку.

Показники здоров'я дітей, що мають відхилення в розвитку, в даний час свідчать, що інвалідність з дитинства по слуху становить близько 5 % від усієї кількості населення і має тенденцію до зростання (В. Г. Ареф'єв, 2016; І. П. Випасняк, 2007; І. М. Ляхова, 2006).

Як свідчать спеціалісти (Н. Г. Байкіна, 2014; Джеймс Макміллар, 2013), у дітей стійке порушення слуху призводить до недостатнього розвитку мовленнєвої функції, функціонального порушення деяких фізіологічних систем (серцево-судинної, дихальної та скелетно-м'язової), зниження рухової активності і недостатнього моторного досвіду. Згідно з даними науковців (Зіяд Хмаїді Ахмад Насраллах, 2008; Lori M. Reich, Barry Lavay, 2009; Lori A. Volding, 2002), ураження слуху спричиняє у дітей молодшого шкільного віку відставання в розвитку таких психічних процесів, як сприйняття, пам'ять, мислення, пізнання, увага, уява, формування усного мовлення, що призводить у подальшому до ускладнення соціальної інтеграції таких дітей.

Одним із факторів, що впливають на успішне освоєння рухових дій, є достатній рівень розвитку координаційних здібностей (Н. П. Лещій, 2004; В. І. Лях, 2006 та ін.). Цілеспрямовані та дозовані фізичні навантаження, з чітким підбором засобів і методів, як вказують автори (Н. Г. Байкіна 2014; Джеймс Макміллар, 2013; Я. О. Смекалов, 2000; Зіяд Хмаїді Ахмад Насраллах, 2008; Л. Д. Хода, 2008 та ін.), є потужним фактором корекції і компенсації недоліків у фізичній підготовленості дітей з повною або частковою втратою слуху.

У науково-методичній літературі (І. Ю. Горська, 2001; Н. В. Губарєва, 2009; О. В. Новочіхіна, 2005; Г. І. Сторожик, 2014) зазначається, що школярі з вадами слуху відстають від своїх практично здорових однолітків за рівнем розвитку фізичних якостей, особливо виражено відставання спостерігається за показниками координаційних здібностей (здатності до збереження рівноваги тіла, ритму, управління просторовими і силловими параметрами рухів, орієнтування у просторі,

координованості рухів) (І. О. Когут, 2016; Т. Ю. Круцевич, 2008; В. І. Лях, 1995–2006; В. М. Платонов, 2004; В. М. Платонов, М. М. Булатова, 1995).

Аналіз літературних джерел свідчить про те, що проблемам корекції порушень координаційних здібностей дітей з вадами слуху присвячено ряд робіт. Так, Л. А. Добриніна (2002) експериментально обґрунтувала методику розвитку координаційних здібностей дітей старшого дошкільного віку з вадами слуху; Н. П. Лещій (2004) розробила методику розвитку координаційних рухів для глухих підлітків. У той же час питання, що стосуються корекції порушень координаційних здібностей дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху, освячені фрагментарно – Н. В. Губарєвою (2009) була розроблена методика, що реалізує диференційований підхід у процесі корекції і розвитку координаційних здібностей дітей 8–13 років, яка ґрунтувалася на використанні загальноприйнятих засобів фізичного виховання (ФВ). Технологію формування вертикальної стійкості тіла дітей 7–10 років зі зниженим слухом розробила Г. І. Сторожик (2013).

Беручи до уваги той факт, що кількість дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху, які мають порушення координаційних здібностей, неухильно зростає, можна стверджувати, що розробка технології корекції порушень координаційних здібностей молодших школярів з вадами слуху в процесі ФВ є актуальною та своєчасною.

Зв'язок роботи з науковими планами, темами. Роботу виконано відповідно до Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2011–2015 роки Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту за темою 3.7 «Вдосконалення біомеханічних технологій у фізичному вихованні та реабілітації з урахуванням індивідуальних особливостей моторики людини» (номер державної реєстрації 011U001734) та плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2016–2020 роки за темою 3.13 «Теоретико-методичні основи здоров'яформуючих технологій у процесі фізичного виховання різних груп населення» (номер державної реєстрації 0116U001615). Роль автора полягала в розробці та впровадженні технології корекції порушень координаційних здібностей дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху в процесі адаптивного фізичного виховання (АФВ).

Мета дослідження – науково обґрунтувати та розробити технологію корекції порушень координаційних здібностей дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху в процесі адаптивного фізичного виховання.

Завдання дослідження:

1. За даними науково-методичної літератури вивчити та узагальнити підходи щодо корекції порушень координаційних здібностей дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху.

2. Визначити особливості фізичного розвитку та прояву координаційних здібностей дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху та їх практично здорових однолітків.

3. Розробити та апробувати технологію корекції порушень координаційних здібностей дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху в процесі фізичного виховання.

Об'єкт дослідження – процес адаптивного фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху.

Предмет дослідження – технологія корекції порушень координаційних здібностей молодших школярів з вадами слуху в процесі фізичного виховання.

Методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури, аналіз документальних матеріалів, антропометрія, стабілографія, фотометрія, динамометрія, педагогічні методи дослідження, кваліметрія, методи математичної статистики.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає в тому, що:

- уперше на основі сучасних досліджень зарубіжних і вітчизняних фахівців та результатів констатувального експерименту теоретично обґрунтовано технологію корекції порушень координаційних здібностей молодших школярів з вадами слуху, структурними компонентами якої є мета, завдання, принципи, засоби і методи, а також етапи її практичної реалізації. Технологія складається з чотирьох блоків, семи моделей уроків фізичної культури, які включають дванадцять комплексів фізичних вправ, шість з яких передбачає використання технічних засобів з нестійкою опорою;

- уперше отримано кількісні показники вертикальної стійкості тіла (довжина траєкторії, швидкість переміщення та площа коливань загального центру тиску (ЗЦТ) тіла) дітей 7–10 років з вадами слуху;

- уперше отримано кількісні показники латентного часу простої рухової реакції, здатності до управління силовими параметрами рухів дітей 7–10 років з вадами слуху;

- доповнено дослідження фахівців, присвячені вивченню соматометричних показників дітей 7–10 років з вадами слуху та практично здорових дітей;

- доповнено дані щодо показників координаційних здібностей (здатності до збереження рівноваги тіла, управління просторовими і силовими параметрами рухів, орієнтування у просторі, здатності до реакції та ритму) дітей 7–10 років з вадами слуху та практично здорових дітей;

- отримали подальший розвиток дані, що свідчать про збільшення амплітуди та зменшення частоти коливань ЗЦТ тіла дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху порівняно з практично здоровими дітьми.

Практична значущість дослідження полягає в розробці технології корекції порушень координаційних здібностей дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху в процесі АФВ, а також у визначенні напрямів її використання в спеціальних школах-інтернатах.

Отримані результати досліджень упроваджені в практичну діяльність навчального процесу спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату № 18 м. Києва, навчального процесу Національного університету фізичного виховання і спорту України у формі лекцій з дисциплін «Онтокінезіологія людини» для освітнього ступеня «бакалавр» та «Диференційна біомеханіка» для освітнього ступеня «магістр», що підтверджено відповідними актами впровадження.

Особистий внесок здобувача в опубліковані у співавторстві наукові праці полягає в розробці й обґрунтуванні основних ідей і положень дослідження, проведенні аналізу та інтерпретації отриманих результатів.

Апробація результатів дисертації. Результати дослідження були представлені на XIX Міжнародному науковому конгресі «Олімпійський спорт та спорт для всіх» (Єреван, Вірменія, 2015); VIII та IX Міжнародних наукових конференціях молодих вчених «Молодь та олімпійський рух» (Київ, Україна, 2015, 2016); XV Міжнародній науково-практичній конференції «Фізична культура, спорт та здоров'я» (Харків, Україна, 2015); Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми фізичного виховання, реабілітації, спорту та туризму» (Запоріжжя, Україна, 2015); Міжнародній конференції «Молода спортивна наука України» (Львів, Україна, 2016); III та IV Всеукраїнських електронних конференціях «Сучасні біомеханічні та інформаційні технології у фізичному вихованні і спорті» (Київ, Україна, 2015, 2016); а також на щорічних конференціях кафедри біомеханіки та спортивної метрології (колишньої кінезіології) Національного університету фізичного виховання і спорту України (2013–2016).

Публікації. Основні положення дисертаційного дослідження викладено у 14 наукових працях, із яких 6 – у спеціалізованих виданнях України, з них 2 публікації увійшли до міжнародної наукометричної бази; 5 публікацій носять апробаційний характер; 3 публікації додатково відображають результати дослідження.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, п'яти розділів, практичних рекомендацій, висновків, списку використаних джерел. Дисертаційну роботу викладно на 215 сторінках, основний текст складає 176 сторінок. Результати власних досліджень ілюстровані 42 таблицями й 5 рисунками. Список використаної літератури містить 227 джерел.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У вступі обґрунтовано актуальність теми, зв'язок роботи з науковими планами та темами; сформульовано мету і завдання дослідження; визначено об'єкт, предмет, методи дослідження; розкрито наукову новизну і практичне значення дисертаційної роботи; подано інформацію про особистий внесок здобувача та апробацію результатів дисертаційного дослідження.

У першому розділі «**Розвиток та корекція порушень координаційних здібностей школярів з вадами слуху в процесі фізичного виховання як наукова проблема**» узагальнено дані доступної вітчизняної та зарубіжної літератури, яка розкриває значимість координаційних здібностей для дітей з вадами слуху.

Проаналізовані особливості організації АФВ дітей молодшого віку з вадами слуху (Джозеф П. Винник, 2010; С. П. Євсєєв, 2009; Л. В. Шапкова, 2004).

Систематизовано дані, що стосуються технологічних підходів, методів та програм розвитку та корекції порушень координаційних здібностей молодших школярів з вадами слуху (Л. А. Добриніна, 2002; Ю. Карбунарова, 2014; І. М. Ляхова, 2006; Я. О. Смекалов, 2000).

Під час аналізу наукових джерел (І. П. Випасняк, 2007; Н. В. Губарєва, 2009; Ю. Карбунарова, 2014; Н. П. Лещій, 2004) встановлено, що існує необхідність у вирішенні питань корекції порушень координаційних здібностей дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху, які стосуються розробки технології корекції порушень координаційних здібностей молодших школярів.

Такий стан питання в теорії і практиці ФВ дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху обумовив напрям дослідження з цієї проблеми.

У другому розділі «**Методи та організація дослідження**» описано й обґрунтовано систему взаємодоповнюючих методів дослідження.

Дослідження були проведені на базі кафедри біомеханіки та спортивної метрології (колишньої кінезіології) та лабораторії біомеханічних технологій у фізичному вихованні та олімпійському спорті Науково-дослідного інституту Національного університету фізичного виховання і спорту України, а також у спеціальній загальноосвітній школі-інтернаті № 18 м. Києва та середній загальноосвітній школі № 12 м. Ірпінь Київської області в рамках трьох послідовних та взаємопов'язаних етапів, що забезпечили наступність у плануванні, одержанні, обробці, інтерпретації та поданні теоретичного та експериментального матеріалу.

Перший етап дослідження (жовтень 2013 – березень 2014 рр.) включав детальний аналіз сучасних літературних джерел і фундаментальних праць авторитетних фахівців, які займалися дослідженнями в суміжних галузях; вивчено науково-теоретичні та методичні аспекти АФВ; визначено мету, завдання, предмет, об'єкт і програму досліджень; освоєно методи вивчення координаційних здібностей та оформлення відповідних документів (протоколів обстеження).

Другий етап дослідження (квітень 2014 – травень 2015 рр.) поєднав результати констатувального експерименту, у рамках якого для вивчення особливостей фізичного розвитку молодших школярів з вадами слуху використовувались антропометричні методи; для виявлення характеристик координаційних здібностей дітей використовувались інструментальні методи досліджень. Для виявлення характеристик вертикальної стійкості тіла використовувався метод стабілографії (Стабілан 01-2); для виявлення характеристик здатності до реакції та відтворення просторових параметрів руху використовувався метод фотометрії (Ортоjump); для виявлення характеристик здатності до відтворення силових параметрів руху використовувався метод динамометрії; для виявлення характеристик здатності до ритму та орієнтуванні у просторі використовувалось педагогічне тестування. Для виявлення значимості видів координаційних здібностей серед вчителів та фахівців у галузі АФВ було проведене експертне оцінювання. У дослідженнях взяли участь 167 школярів 7–10 років, з яких 105 практично здорових дітей, учнів загальноосвітньої школи № 12 м. Ірпінь Київської області, і 62 дітей з вадами слуху, учнів спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату № 18 м. Києва.

Третій етап дослідження (червень 2015 – листопад 2016 рр.) включав розробку і експериментальну апробацію у рамках формульовального експерименту технології корекції порушень координаційних здібностей молодших школярів з вадами слуху в процесі ФВ. Відповідно до змісту етапу були розроблені 12 комплексів вправ, спрямованих на корекцію порушень координаційних здібностей, у складі семи моделей практичних занять. Третій етап також був присвячений статистичній обробці та математичному аналізу отриманих результатів формульовального експерименту, формулюванню висновків проведеного дослідження, розробленню практичних рекомендацій, завершенню оформлення та підготовці дисертаційної роботи до офіційного захисту.

У третьому розділі «Характеристика фізичного розвитку та координаційних здібностей дітей з вадами слуху та практично здорових дітей молодшого шкільного віку» представлено дані констатувального експерименту.

За результатами дослідження встановлено, що діти молодшого шкільного віку з вадами слуху мають статистично достовірні відмінності (при рівні значимості $p < 0,05$) за показниками довжини тіла, маси тіла і окружності грудної клітки (ОГК) в порівнянні з їх практично здоровими однолітками.

Так, показники довжини тіла хлопців з вадами слуху в період 7–10 років становлять від 123,2 см до 133,4 см, у практично здорових однолітків від 127,8 см до 140,1 см; показники дівчат з вадами слуху становлять від 121,6 см до 131,4 см, у практично здорових дівчат від 124,5 см до 137,2 см. Найбільша різниця в показниках довжини тіла у хлопців з вадами слуху порівняно з їх практично здоровими однолітками спостерігається у віці 10 років, у дівчат у віці 8 років.

В той же час, показники маси тіла хлопців з вадами слуху в період 7–10 років становлять від 21,5 кг до 31,5 кг, у практично здорових однолітків від 24,7 кг до 35,6 кг; показники дівчат з вадами слуху становлять від 20,2 кг до 29,2 кг, у практично здорових дівчат від 22,7 кг до 31,7 кг. Найбільша різниця спостерігається у хлопців у віці 9 років, у дівчат у віці 8 років.

Так, показники ОГК хлопців з вадами слуху в період 7–10 років становлять від 57,8 см до 64,5 см, а в практично здорових однолітків від 61,1 см до 66,4 см; показники дівчат з вадами слуху становлять від 55,5 см до 61,2 см, у практично здорових дівчат від 59,4 см до 64,3 см. Найбільша різниця спостерігається у хлопців у віці 9 років, у дівчат у віці 8 років.

Аналіз літератури (А. І. Альошина, 2000) свідчить про те, що серед факторів, що впливають на формування вертикальної стійкості тіла школярів, найсуттєвішими є довжина та маса тіла.

Установлено, що показники здатності до збереження рівноваги тіла в тесті «Проба Ромберга з відкритими очима» у хлопців і дівчат 7–10 років з вадами слуху мають статистично достовірні відмінності ($p < 0,05$) в порівнянні з їх практично здоровими однолітками (рис. 1, 2).

Показники амплітуди коливань ЗЦТ тіла у хлопців з вадами слуху 7–10 років знаходяться в діапазоні від 23,9 мм до 20,5 мм (коливання вперед–назад) і від 26,6 мм до 23,0 мм (коливання праворуч–ліворуч).

У дівчат 7–10 років дані показники склали від 27,0 мм до 24,3 мм (коливання вперед–назад) і від 29,2 мм до 25,8 мм (коливання праворуч–ліворуч). Середнє значення показників частоти коливань у хлопців склали від 3,5 Гц до 3,6 Гц (коливання вперед–назад) і від 3,4 Гц до 3,6 Гц (коливання праворуч–ліворуч), у дівчат дані показники склали від 3,4 Гц до 3,8 Гц (коливання вперед–назад) і від 3,5 Гц до 3,7 Гц (коливання праворуч–ліворуч).

Статистично достовірні відмінності ($p < 0,05$) між практично здоровими дітьми та дітьми з вадами слуху за показниками амплітуди та частоти коливань ЗЦТ тіла спостерігаються у всіх вікових групах, найбільші відмінності у хлопців у віці 8 років, у дівчат у віці 7 років.

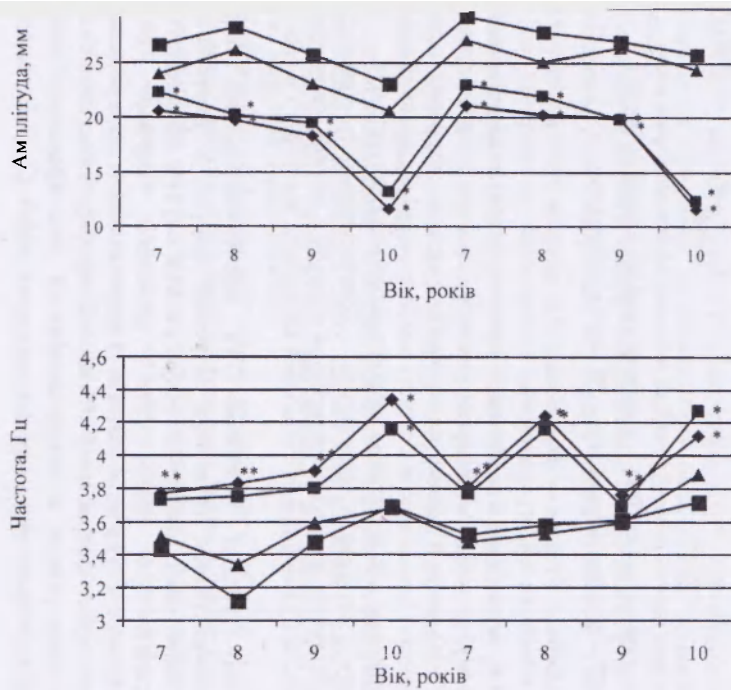

Рис. 1. Показники амплітуди та частоти коливань ЗЦТ тіла дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху (n=62) та їх практично здорових однолітків (n=105)

—◆— — практично здорові діти вісь X; —■— — практично здорові діти вісь Y;
 —▲— — діти з вадами слуху вісь X; —■— — діти з вадами слуху вісь Y.

Примітка: * – відмінності достовірні в порівнянні з практично здоровими дітьми (p<0,05)

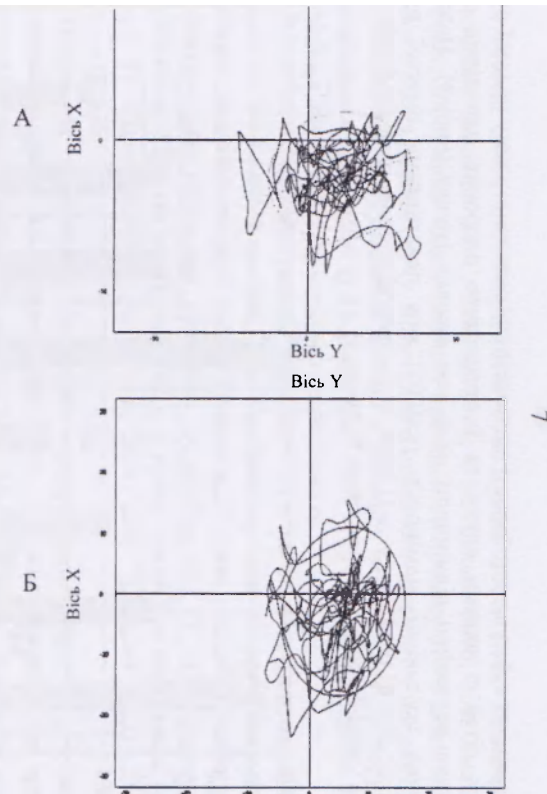

Рис. 2. Годограф стабілограми фіксації тіла хлопця 8 років у тесті "Проба Ромберга з відкритими очима": А – з вадами слуху, Б – практично здорового

Звертає на себе увагу той факт, що показники латентного часу простої рухової реакції у дітей з вадами слуху та їх практично здорових однолітків мають статистично достовірні відмінності не у всіх вікових групах (рис. 3). Найбільші статистично достовірні відмінності ($p < 0,05$) між показниками простої рухової реакції у дітей з вадами слуху та їх практично здорових однолітків спостерігаються у хлопців у віці 8 років, у дівчат у віці 10 років.

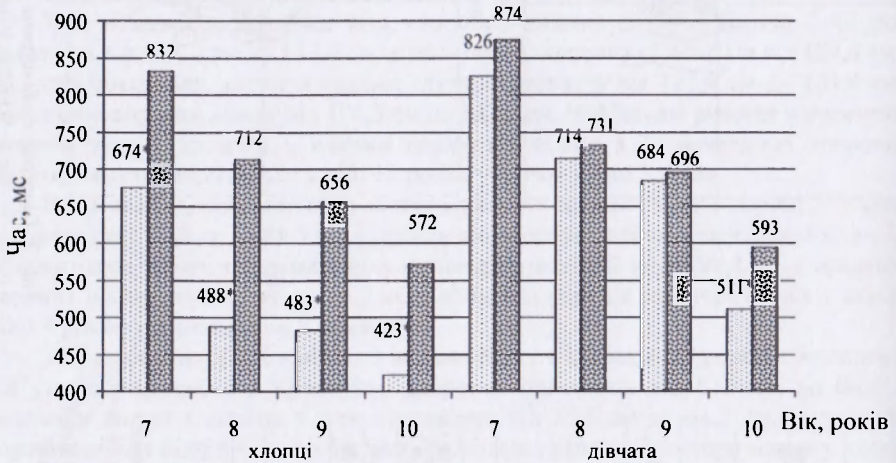

Рис. 3. Показники часу простої рухової реакції на світловий сигнал дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху ($n=62$) та їх практично здорових однолітків ($n=105$)

□ – практично здорові діти; ■ – діти з вадами слуху.

Примітка: * – відмінності достовірні в порівнянні з практично здоровими дітьми ($p < 0,05$)

Також нами були визначені особливості показників здатності до орієнтування в просторі, до ритму, до управління просторовими і силовими параметрами рухів хлопців і дівчат 7–10 років з вадами слуху та їх практично здорових однолітків. Установлено, що ці дані також мають статистично достовірні відмінності між дітьми з вадами слуху порівняно з їх практично здоровими однолітками ($p < 0,05$).

У підсумку отримані результати констатувального експерименту обґрунтували необхідність пошуку інноваційних підходів і засобів, спрямованих на корекцію порушень координаційних здібностей молодших школярів з вадами слуху в процесі ФВ.

У четвертому розділі «Розробка та експериментальна перевірка ефективності використання технології корекції порушень координаційних здібностей дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху в процесі фізичного виховання» представлено розроблення технології корекції порушень координаційних здібностей у процесі ФВ та дані формульованого експерименту.

Основні положення розробленої технології сформульовані відповідно до фундаментальних засад теорії і методики ФВ (Т. Ю. Круцевич, 2003–2015; Л. П. Матвєєв, 1991–2008 та ін.), теорії і методики АФВ (Т. П. Бегідова, 2007;

С. П. Євсєєв, 2009; І. О. Когут, 2016; Р. В. Чудна, 2011; Л. В. Шапкина, 2004), рекомендацій фахівців (Н. Г. Байкіна 2014; І. М. Ляхова, 2006; Зіяд Хмаїді Ахмад Насраллах, 2008) щодо вдосконалення навчального процесу з ФВ дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху, величезного наукового здобутку у напрямі розробки та впровадження корегувальних заходів з дітьми з вадами слуху з порушеннями координаційних здібностей (І. П. Випасняк, 2007; Н. В. Губарєва, 2009), а також з урахуванням даних констатувального експерименту.

Розробка експериментальної технології будувалась на основних положеннях програми з фізичної культури, яка використовується у навчальному процесі спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату. Під час розробки технології нами було використано методичні принципи та методи ФВ (Т. Ю. Круцевич, 2008; Л. П. Матвєєв, 1991; Б. М. Шиян, 2008), а також спеціальні принципи та методи АФВ (С. П. Євсєєв, 2007; Р. В. Чудна, 2011; Л. В. Шапкина, 2007) для даного контингенту осіб.

Технологія складається з трьох етапів: початкового, корекційного та підтримуючого (рис. 4). *Початковий етап* був спрямований на визначення особливостей координаційних здібностей та фізичного розвитку молодших школярів з вадами слуху, а також на адаптацію організму дітей до занять фізичними вправами. *Корекційний етап* був спрямований на цілеспрямовану корекцію порушень окремих видів координаційних здібностей, які були визначені за результатами констатувального експерименту. *Підтримуючий етап* був спрямований на підтримку на досягнутому рівні різних проявів координаційних здібностей.

Технологія включає в себе чотири блоки: блок «Теоретична підготовка», блок «Соціалізація», блок «Корекція порушень координаційних здібностей» та блок «Контроль».

Блок «Теоретична підготовка» використовувався на початку уроків фізичної культури впродовж п'яти хвилин протягом застосування всієї технології та вміщував дані щодо прояву видів координаційних здібностей, а також мав форми вказівок, зауважень та рекомендацій під час виконання фізичних вправ, профілактики травматизму.

Блок «Соціалізація» був спрямований на розвиток комунікативних умінь у молодших школярів з вадами слуху. Даний блок включав у себе комплекси вправ із музичним та мовним супроводом, танцювальні вправи. Засоби застосовувались у ранкових зарядках перед уроками.

Наприкінці експерименту нами проводилось «Свято здоров'я», у якому відбувались вікторини для оцінки теоретичних знань, а також конкурси на зразкове відтворення вправ, які сприяють корекції порушень координаційних здібностей.

Блок «Корекція порушень координаційних здібностей» включає в себе 12 комплексів вправ, шість з яких з використанням технічних засобів з нестійкою опорою (балансувальні платформи «BOSU»), які спрямовані на корекцію порушень координаційних здібностей, таких як: здатність до збереження рівноваги тіла, здатність до ритму, здатність до управління просторовими і силовими параметрами

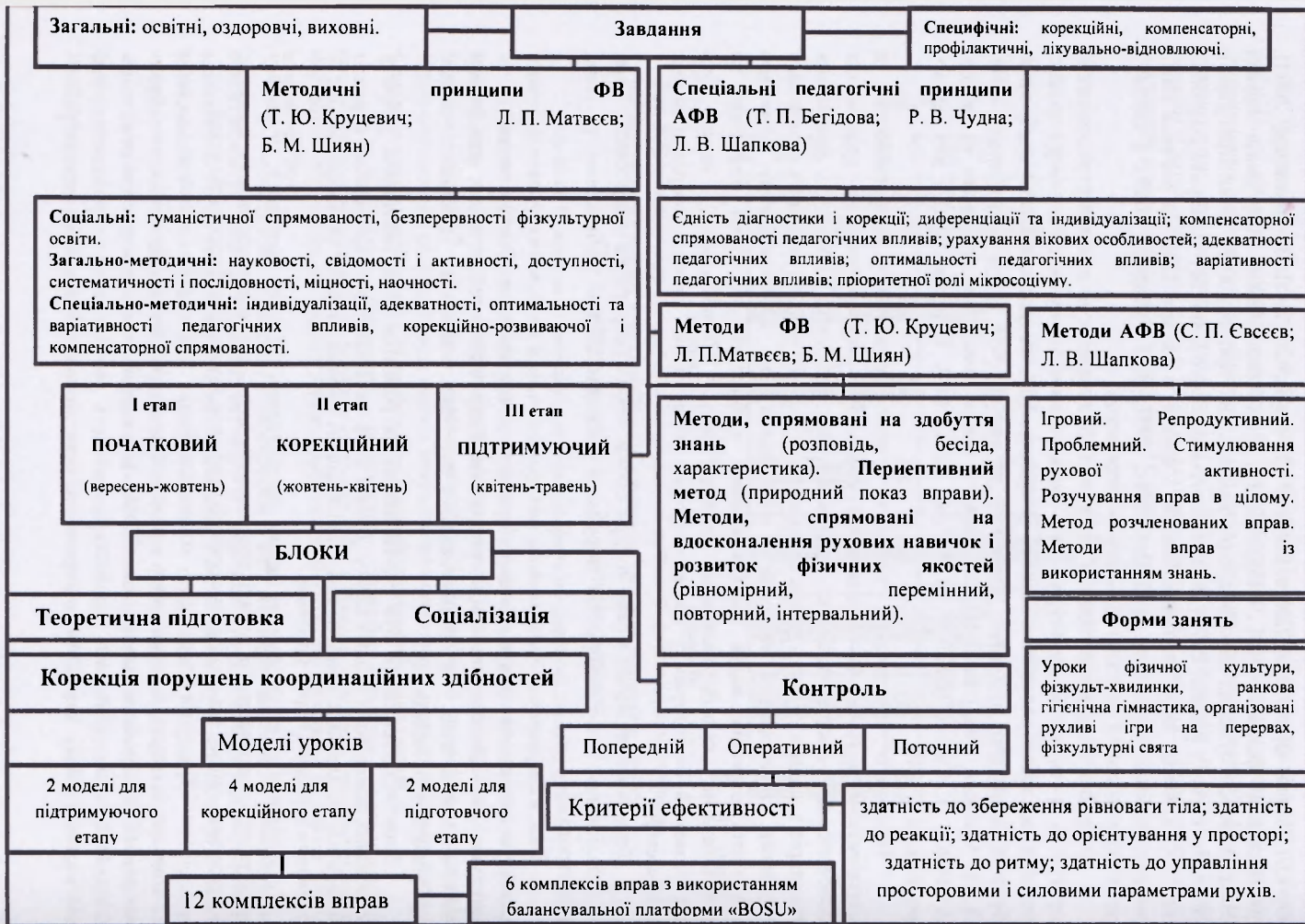

Рис. 4. Схема технології корекції порушень координаційних здібностей молодших школярів з вадами слуху

рухів, здатність до орієнтування у просторі, здатність до реакції, здатність до довільного розслаблення м'язів.

Блок «Контроль» був спрямований на контроль за реалізацією технології на всіх її етапах.

Критеріями ефективності розробленої нами технології корекції порушень координаційних здібностей у процесі ФВ стали показники видів координаційних здібностей: здатність до збереження рівноваги тіла, реакції, орієнтування у просторі, ритму, управління просторовими і силовими параметрами рухів.

Упровадження технології корекції порушень координаційних здібностей знаходилось у межах навчального процесу уроків фізичної культури спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату і застосовувалось впродовж 2 семестрів протягом 9 місяців, охоплювало 70 години уроків фізичної культури (2 уроки на тиждень).

З метою оцінки ефективності технології корекції порушень координаційних здібностей дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху здійснювався формувальний педагогічний експеримент. Як свідчать результати констатувального експерименту, серед дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху, саме у хлопців 8 років, виявлено найбільші статистично достовірні відмінності ($p > 0,05$) у таких показниках як: здатність до збереження рівноваги тіла, реакції, орієнтування у просторі, управління просторовими і силовими параметрами рухів, ритму у порівнянні з практично здоровими однолітками, тому в процесі формуального експерименту нами приділялась увага даному контингенту осіб. Найбільші відмінності виявлено у хлопців 8 років у показниках здатності до збереження рівноваги тіла. У дослідженнях взяли участь 16 хлопців з вадами слуху віком 8 років, які методом випадкового відбору були розділені на контрольну групу (КГ) і експериментальну групу (ЕГ) по 8 дітей у кожній. КГ навчалась за програмою фізичної культури школи-інтернату. ЕГ навчалась за запропонованою нами технологією корекції порушень координаційних здібностей, яка була інтегрована в процес ФВ спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату. Школярі КГ та ЕГ не мали статистично достовірних відмінностей за показниками, що вивчалися ($p > 0,05$).

Після проведення формуального експерименту встановлено, що у дітей ЕГ покращилися показники здатності зберігати статичну рівновагу тіла, амплітуда коливань ЗЦТ тіла у фронтальній площині покращилася на 16 %, у сагітальній площині на 14 % ($p < 0,05$), а в КГ у фронтальній площині покращилася всього на 7 %, в сагітальній площині на 5 % (рис. 5).

У дітей ЕГ статистично вірогідно покращились значення здатності до реакції, латентний час простої рухової реакції на світловий сигнал в КГ покращився на 8,5 % ($p > 0,05$), а в ЕГ на 20,9 % ($p < 0,05$); показники здатності до орієнтування в просторі у дітей КГ покращились на 9,7 % ($p > 0,05$), а в ЕГ на 31 % ($p < 0,05$); показники здатності до ритму також статистично достовірно покращились, а саме: показники тесту «дриблінг м'яча» в ЕГ покращились на 18 % ($p < 0,05$), а в КГ лише на 2 % ($p > 0,05$).

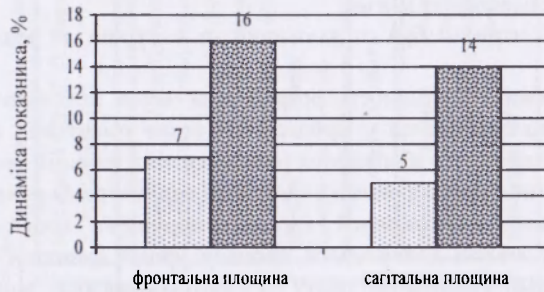

Рис. 5. Динаміка показника амплітуди коливань ЗЦТ тіла хлопців 8 років з вадами слуху, (КГ – $n=8$, ЕГ – $n=8$)
 □ – КГ; ▨ – ЕГ.

Установлено, що показники здатності до управління просторовими і силовими параметрами рухів також статистично вірогідно покращились, а саме: відтворення 50 % від максимальної динамометрії провідної руки у дітей КГ покращились на 5,3 %, а в ЕГ на 13,6 %; відтворення 50 % від максимального стрибка в довжину у дітей КГ покращились статистично значуще на 1,6 % ($p>0,05$), а в ЕГ на 7,4 % ($p<0,05$) (рис. 6).

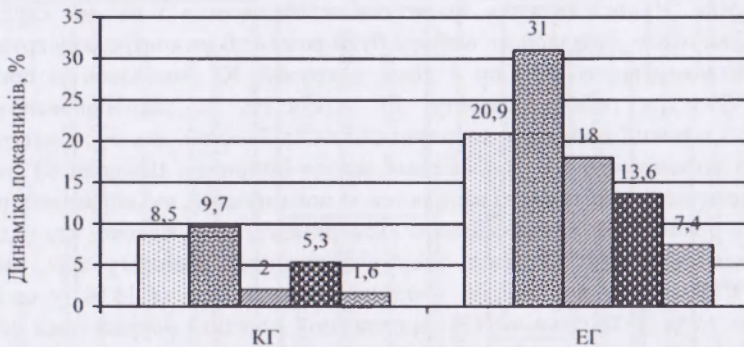

Рис. 6. Динаміка показників координаційних здібностей хлопців 8 років з вадами слуху, (КГ – $n=8$, ЕГ – $n=8$)

- – здатність до реакції;
- ▨ – здатність до орієнтування в просторі;
- ▩ – здатність до ритму;
- ▧ – здатність до управління силовими параметрами рухів;
- ▦ – здатність до управління просторовими параметрами рухів.

Застосування технології корекції порушень координаційних здібностей дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху дозволило стверджувати, що систематичне використання запропонованих комплексів фізичних вправ сприяє корекції порушень видів прояву координаційних здібностей, формує рухові уміння та навички, створює стійкий інтерес до занять фізичними вправами, сприяє активній інтеграції дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху в соціальне середовище.

У п'ятому розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» представлено рішення завдань дослідження, що дало можливість отримати три групи даних: ті, що підтверджують; ті, що доповнюють вже наявні розробки, й абсолютно нові результати з проблеми дослідження.

Підтверджено дані досліджень (О. С. Афанасьєва, 2014; І. П. Випасняк, 2007; Х. Є. Гурінович, 2006; Г. І. Сторожик, 2013; І. В. Хмельницька, 2006) про відставання фізичного розвитку дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху від практично здорових дітей; про наявність супутніх захворювань у дітей даної нозології (О. С. Афанасьєва, 2014; Зіяд Хмаїді Ахмад Насраллах, 2008).

Дослідження координаційних здібностей, а саме вертикальної стійкості тіла, узгоджуються з даними (Р. І. Данилова, С. В. Соболев, 2014; Г. І. Сторожик, 2013) про те, що діти молодшого шкільного віку з вадами слуху мають гірші показники вертикальної стійкості, ніж їх практично здорові однолітки.

Доповнено дані показників здатності до реакції, орієнтування в просторі, ритму, управління просторовими параметрами рухів про те, що діти з вадами слуху мають гірші показники в порівнянні з практично здоровими однолітками (Н. Г. Байкіна, 2014; Н. В. Губарева, 2009; А. А. Івахненко, 2009; А. П. Кіргізов, 2009; Н. П. Лещій, 2004; І. М. Ляхова, 2006).

Абсолютно новим є теоретичне обґрунтування технології корекції порушень координаційних здібностей у процесі ФВ молодших школярів з вадами слуху з використанням технічних засобів з нестійкою опорою (балансувальної платформи «BOSU»).

ВИСНОВКИ

1. Теоретичний аналіз даних спеціальної літератури та передового світового досвіду з проблеми дослідження дозволив установити, що у процесі ФВ дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху дослідники пропонують використовувати широке коло різних засобів рухової активності, спрямованих на корекцію порушень координаційних здібностей. У той же час, існуючі технології, на жаль, не знаходять належного відображення в теорії й методиці АФВ. У зв'язку з цим дослідження проблеми корекції порушень координаційних здібностей дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху з використанням інноваційних методів дослідження та розробка технології, направленої на усунення даних порушень з використанням сучасних технічних засобів, набуває надзвичайної актуальності.

2. Соматометричні показники дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху у всіх вікових групах мають статистично достовірні відмінності в порівнянні з їх практично здоровими однолітками ($p < 0,05$). Найбільші відмінності у показниках довжини тіла, маси тіла та ОГК спостерігаються у хлопців у віці 9 років, у дівчат у

віці 8 років. Найбільша різниця в показниках довжини тіла спостерігається у хлопців у віці 10 років – 6,6 см, у дівчат у віці 8 років – 6,0 см; в показниках маси тіла найбільша різниця спостерігається у хлопців у віці 9 років – 6,1 кг, у дівчат у віці 8 років – 3,6 кг; в показниках ОГК найбільша різниця спостерігається у хлопців у віці 9 років – 3,7 см, у дівчат у віці 8 років – 3,8 см.

3. Аналіз показників здатності зберігати статичну рівновагу тіла у дітей з вадами слуху свідчить про те, що ці показники мають статистично достовірні відмінності в порівнянні з їх практично здоровими однолітками ($p < 0,05$). Найбільші статистично достовірні відмінності між практично здоровими дітьми та дітьми з вадами слуху за показниками амплітуди та частоти коливань, довжини траєкторії переміщення, швидкості переміщення, площі коливань ЗЦТ тіла спостерігаються у хлопців у віці 8 років, у дівчат у 7 років.

Установлено, що показники здатності до реакції у дітей з вадами слуху мають статистично достовірні відмінності в порівнянні з їх практично здоровими однолітками ($p < 0,05$). Найбільші статистично достовірні відмінності спостерігаються у хлопців 8 років з вадами слуху, латентний час простої рухової реакції на світловий сигнал на 31 % гірше в порівнянні з їх практично здоровими однолітками, у дівчат 10 років на 14 % гірше в порівнянні з їх практично здоровими однолітками.

4. Оцінка показників здатності до орієнтування в просторі у дітей з вадами слуху свідчить про те, що ці показники мають статистично достовірні відмінності в порівнянні з їх практично здоровими однолітками ($p < 0,05$). У дітей з вадами слуху показники відхилення в ходьбі по лінії після виконання трьох перекидів вперед мають значення значно більші, ніж 25 см, у хлопців 7–10 років даний показник коливається від 39,6 см до 37,5 см, у дівчат від 41,3 см до 37,5 см. Найбільші відхилення мають хлопці 8 років – 39,6 см, дівчата 7 років – 41,3 см.

Дослідження показників здатності до ритму хлопців і дівчат 7–10 років з вадами слуху свідчить про те, що ці показники мають статистично достовірні відмінності в порівнянні з їх практично здоровими однолітками ($p < 0,05$). Найбільша статистично значуща різниця між показниками здатності до ритму у дітей з вадами слуху та їх практично здоровими однолітками спостерігається у хлопців і у дівчат у віці 8 років.

5. Виявлено, що показники здатності до управління силовими параметрами рухів у хлопців і дівчат 7–10 років з вадами слуху мають статистично достовірні відмінності в порівнянні з їх практично здоровими однолітками ($p < 0,05$).

За результатами тесту спроби відтворення 50 % зусилля від максимальної сили м'язів згиначів кисті показники не мають чіткої вікової динаміки як у практично здорових хлопців, так і у дівчат і знаходяться в діапазоні від 38,9 % до 53 %.

Показники тесту спроби відтворення 50 % зусилля від максимальної сили м'язів згиначів кисті у хлопців та дівчат з вадами слуху знаходяться в діапазоні від 54 % до 73 %. Найбільші статистично достовірні відмінності між показниками відтворення 50 % зусилля від максимальної сили м'язів згиначів кисті у дітей з вадами слуху та їх практично здоровими однолітками спостерігаються у хлопців у

віці 8 років, права рука – 73 %, ліва рука – 68 %, у дівчат у віці 10 років, права рука – 67 %, ліва рука – 72 % ($p < 0,05$).

6. У хлопців і дівчат 7–10 років з вадами слуху показники здатності до управління просторовими параметрами рухів мають статистично достовірні відмінності ($p < 0,05$) в порівнянні з їх практично здоровими однолітками.

Виявлено, що показники спроби відтворення 50 % значення стрибка в довжину з місця не мають чіткої вікової динаміки як у практично здорових хлопців, так і у дівчат і знаходяться в діапазоні від 46,0 % до 50,5 %.

Показники спроби відтворення 50 % значення стрибка в довжину з місця у хлопців та дівчат з вадами слуху знаходяться в діапазоні від 53 % до 60 %. Найбільші статистично достовірні відмінності між показниками відтворення 50 % значення стрибка в довжину з місця у дітей з вадами слуху та їх практично здоровими однолітками спостерігаються у хлопців у віці 8 років – 60,0 %, у дівчат також у віці 8 років – 57,5 % ($p < 0,05$).

7. На підставі виявлених показників здатності до збереження рівноваги тіла, реакції, орієнтування у просторі, ритму, управління просторовими і силовими параметрами рухів молодших школярів нами була обґрунтована та розроблена технологія корекції порушень координаційних здібностей дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху в процесі ФВ. Технологія складається з трьох етапів: початкового, корекційного, підтримуючого та включає в себе 4 блоки («Теоретична підготовка», «Соціалізація», «Корекція порушень координаційних здібностей», «Контроль») та 7 моделей уроків фізичної культури. Були розроблені 12 комплексів фізичних вправ, 6 з яких передбачають використання технічних засобів з нестійкою опорою (балансувальна платформа «BOSU»).

8. Ефективність запропонованої технології апробовано в педагогічному експерименті, що підтверджується даними статистичного аналізу отриманих результатів. У дітей ЕГ також покращились значення здатності зберігати статичну рівновагу, амплітуда коливань ЗЦТ тіла у фронтальній площині покращилась на 16 %, у сагітальній площині на 14 % ($p < 0,05$), а в КГ у фронтальній площині покращилась всього на 7 %, у сагітальній площині на 5 % ($p > 0,05$). У дітей ЕГ статистично вірогідно покращились значення здатності до реакції, латентний час простої рухової реакції на світловий сигнал в КГ покращився на 8,5 % ($p > 0,05$), а в ЕГ на 20,9 % ($p < 0,05$). Показники здатності до орієнтування в просторі у дітей КГ покращились на 9,7 % ($p > 0,05$), а в ЕГ на 31 % ($p < 0,05$). Показники здатності до ритму також статистично достовірно покращились, а саме: показники тесту «дриблінг м'яча» в ЕГ покращились на 20 % ($p < 0,05$), а в КГ на 14 % ($p > 0,05$). Показники здатності до управління просторовими і силовими параметрами рухів також статистично вірогідно покращились, а саме: відтворення 50 % від максимальної динамометрії провідної руки у дітей КГ покращились на 5,3 % ($p > 0,05$), а в ЕГ на 13,6 % ($p < 0,05$); відтворення 50 % від максимального стрибка в довжину у дітей КГ покращились на 1,6 % ($p > 0,05$), а в ЕГ на 7,4 % ($p < 0,05$).

9. Застосування технології сприяло корекції порушень координаційних здібностей дітей ЕГ. Зокрема, зміни у показниках здатності до збереження статичної рівноваги тіла, здатності до реакції, здатності до орієнтування в просторі, здатності

до ритму, здатності до управління просторовими і силовими параметрами рухів є статистично вірогідними ($p < 0,05$). У той же час зміни показників цих здатностей, виявлені у дітей КГ, не є статистично вірогідними ($p > 0,05$).

10. Використання технології корекції порушень координаційних здібностей у процесі АФВ дозволяє стверджувати, що систематичне застосування розробленої технології сприяє формуванню інтересу до навчання, соціалізації учнів, формуванню у них необхідних рухових умінь і навичок.

Перспектива подальших досліджень полягає у пошуку нових підходів до корекції порушень координаційних здібностей дітей середнього шкільного віку з вадами слуху з урахуванням просторової організації тіла.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Бондар О. Фізичний розвиток дітей молодшого шкільного віку з порушеннями слуху / Олена Бондар, Володимир Джевага // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2015. – № 2. – С. 17–20. Фахове видання України. Журнал входить до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus. *Особистий внесок здобувача полягає у здійсненні досліджень та формулюванні висновків.*

2. Бондар О. Соціальна інтеграція дітей з вадами слуху засобами адаптивного фізичного виховання / Олена Бондар, Володимир Джевага, Віталій Усиченко // Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – 2015. – Вип. 20. – С. 113–117. Фахове видання України. *Особистий внесок здобувача полягає у виявленні проблеми.*

3. Джевага В. Методичні підходи до корекції порушень координаційних здібностей дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху в процесі адаптивного фізичного виховання / Володимир Джевага // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2016. – № 2. – С. 24–28. Фахове видання України. Журнал входить до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus.

4. Бондар О. Особливості утримання рівноваги дітьми молодшого шкільного віку з порушенням слуху / Олена Бондар, Володимир Джевага, Олександр Жирнов // Спортивна наука України (електронне видання). – 2016. – Вип. № 1 (71). – С. 17–20. Фахове видання України. *Особистий внесок здобувача полягає у здійсненні досліджень та формулюванні висновків.*

5. Джевага В. В. Порівняльна характеристика кінестетичних здібностей дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху та їх однолітків зі збереженим слухом / В. В. Джевага // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Сер. 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). К., – 2016. – Вип. 4 (74). – С. 21–24. Фахове видання України.

6. Бондар О. М. Ефективність експериментальної технології розвитку координаційних здібностей дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху / О. М. Бондар, В. В. Джевага // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Сер. 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). К., – 2016. – Вип. 5 (75). – С. 19–21.

Фахове видання України. *Особистий внесок здобувача полягає у здійсненні досліджень та формулюванні висновків.*

Опубліковані праці апробаційного характеру

1. Джевага В. В. Характеристика методики корекції порушений координаційних способностей школьників с депривацией слуха / В. В. Джевага, Е. М. Бондарь // Молодь та олімпійський рух : зб. тез доп. VIII Міжнар. наук. конф., 10–11 верес. 2015 р. – К., 2015. – С. 200–201. *Особистий внесок здобувача полягає у здійсненні досліджень та формулюванні висновків.*

2. Бондар О. М. Характеристика соматометричних показників фізичного розвитку дітей молодшого шкільного віку з порушеннями слуху / О. М. Бондар, В. В. Джевага // Сучасні біомеханічні та інформаційні технології у фізичному вихованні і спорті : зб. тез доп. III Всеукр. електр. конф., 18 черв. 2015 р. – К., 2015. – С. 56–58. *Особистий внесок здобувача полягає у виявленні проблеми.*

3. Бондар Е. М. Анализ современных методик совершенствования процесса физического воспитания младших школьников с нарушениями слуха / Е. М. Бондарь, В. В. Джевага // Олимпийский спорт и спорт для всех : сб. тез докл. XIX Междунар. науч. конгр., 6–9 октяб. 2015 г. – Ереван, 2015. – С. 156–159. *Особистий внесок здобувача полягає у виявленні проблеми.*

4. Особливості соціальної інтеграції дітей молодшого шкільного віку з депривацією слуху в процесі фізичного виховання / О. М. Бондар, В. В. Джевага, Н. Л. Носова, М. С. Кононова // Сучасні біомеханічні та інформаційні технології у фізичному вихованні і спорті : зб. тез доп. IV Всеукр. електр. конф., 19 трав. 2016 р. – К., 2016. – С. 57–59. *Особистий внесок здобувача полягає у виявленні проблеми.*

5. Бондар О. М. Особливості технології розвитку координаційних здібностей молодших школярів з порушенням слуху / О. М. Бондар, В. В. Джевага // Молодь та олімпійський рух : зб. тез доп. IX Міжнар. наук. конф. – К., 2016. – С. 126–128. *Особистий внесок здобувача полягає у здійсненні досліджень та формулюванні висновків.*

Опубліковані праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

1. Бондар О. Сучасні технології корекції порушень координаційних здібностей школярів з вадами слуху в процесі фізичного виховання / Олена Бондар, Володимир Джевага // Фізична культура, спорт і здоров'я нації. – 2015. – Вип. 19. – С. 558–562. *Особистий внесок здобувача полягає у здійсненні досліджень та формулюванні висновків.*

2. Бондар О. Технологія корекції координаційних здатностей дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху / Олена Бондар, Володимир Джевага // Молода спортивна наука України. – 2016. – Вип. 20, т. 3, 4. – С. 11–16. *Особистий внесок здобувача полягає у здійсненні досліджень та формулюванні висновків.*

3. Бондар О. М. Порівняльний аналіз показників утримання рівноваги дітьми молодшого шкільного віку з порушенням слуху та їх практично здорових однокласників / О. М. Бондар, В. В. Джевага, О. В. Жирнов // International scientific periodical journal

«The unity of science». – Vienna, Austria, 2016. – С. 38-40. *Особистий внесок здобувача полягає у здійсненні досліджень та формулюванні висновків.*

АНОТАЦІЇ

Джевага В. В. Корекція порушень координаційних здібностей дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху в процесі фізичного виховання. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання та спорту за спеціальністю 24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення. – Національний університет фізичного виховання і спорту України. – Київ, 2016.

У дисертації розглядається проблема розробки інноваційних технологій корекції порушень координаційних здібностей дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху.

Мета роботи полягала в розробленні, обґрунтуванні та експериментальній перевірці технології корекції порушень координаційних здібностей, спрямованої на підвищення ефективності процесу фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху.

У ході дослідження встановлено відставання дітей за показниками координаційних здібностей дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху від їх практично здорових однолітків.

У результаті проведених досліджень доведено корекційний ефект запропонованих заходів, який проявляється у покращенні показників координаційних здібностей молодших школярів з вадами слуху.

Ключові слова: фізичне виховання, координаційні здібності, молодші школярі, діти з вадами слуху, технологія.

Джевага В. В. Коррекция нарушений координационных способностей детей младшего школьного возраста с нарушениями слуха в процессе физического воспитания. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата наук по физическому воспитанию и спорту по специальности 24.00.02 – физическая культура, физическое воспитание разных групп населения. – Национальный университет физического воспитания и спорта Украины. – Киев, 2016.

В диссертации рассматривается проблема разработки инновационных технологий коррекции нарушений координационных способностей детей младшего школьного возраста с нарушениями слуха.

Анализ данных специальной научно-методической литературы по вопросам организационно-методических подходов у младших школьников с нарушениями слуха позволил выявить ряд научных исследований, посвященных разработке и внедрению в практику физического воспитания коррекционных программ, методик и технологий, направленных на коррекцию нарушений координационных способностей у исследуемого контингента. В то же время установлено, что на сегодняшний день коррекции нарушений координационных способностей

посвящено не значительное количество научных исследований, что обусловило выбор темы исследования.

Цель работы заключалась в разработке, обосновании и экспериментальной проверке технологии коррекции нарушений координационных способностей, направленной на повышение эффективности процесса физического воспитания детей младшего школьного возраста с нарушениями слуха.

Исследования были проведены на базе кафедры биомеханики и спортивной метрологии (бывшей кинезиологии) и лаборатории биомеханических технологий в физическом воспитании и олимпийском спорте Научно-исследовательского института Национального университета физического воспитания и спорта Украины, а также в специальной общеобразовательной школе-интернате № 18 г. Киева и средней общеобразовательной школе № 12 г. Ирпень Киевской области. Нами были использованы методы исследования: анализ научно-методической литературы, анализ документальных материалов, метод антропометрии, метод стабиллографии, метод фотометрии, метод динамометрии, педагогические методы исследования, метод квалиметрии, методы математической статистики.

В результате проведения констатирующего эксперимента были определены показатели координационных способностей и физического развития 62 школьников с нарушениями слуха и 105 практически здоровых детей, возраст которых составил 7–10 лет. Установлено, что младшие школьники с нарушениями слуха имеют более низкий уровень физического развития и координационных способностей, чем их практически здоровые сверстники.

На основе современных исследований зарубежных и отечественных специалистов и результатов констатирующего эксперимента впервые теоретически сформулировано и экспериментально обосновано технологию коррекции нарушений координационных способностей детей младшего школьного возраста с нарушениями слуха в процессе физического воспитания. Технология состоит из трех этапов: начального, коррекционного, поддерживающего и включает в себя 4 блока («Теоретическая подготовка», «Социализация», «Коррекция нарушений координационных способностей», «Контроль»). Нами были разработаны семь моделей уроков, двенадцать комплексов физических упражнений, шесть из которых предусматривают использование технических средств с неустойчивой опорой (балансировочная платформа «BOSU»).

Эффективность разработанной технологии коррекции нарушений координационных способностей детей младшего школьного возраста с нарушениями слуха в процессе физического воспитания была подтверждена количественными достоверно значимыми изменениями следующих видов координационных способностей: способность к сохранению равновесия тела, к реакции, к ориентированию в пространстве, к ритму, к управлению пространственными и силовыми параметрами движений.

Основные результаты работы внедрены в практику учебного процесса специальной общеобразовательной школы-интерната № 18 г. Киева, в учебный процесс Национального университета физического воспитания и спорта Украины.

Ключевые слова: физическое воспитание, координационные способности, младшие школьники, дети с нарушениями слуха, технология.

Dzhevaga V. V. Correction of coordination impaired in primary school children with hearing impairments in the course of physical education. – With the rights of manuscript.

Dissertation for the degree of Candidate of Science in physical education and sport in specialty 24.00.02 – physical culture, physical education of different population groups. – National University of Physical Education and Sport of Ukraine. – Kyiv, 2016.

The dissertation addresses the problem of development of innovative technologies for correction of impaired coordination abilities in primary school children with hearing impairments.

The objective of the study was the development, justification and experimental verification of the technology for correction of impaired coordination abilities with the aim to improve the effectiveness of physical education of primary school children with hearing impairments.

The study found the delay in the development of primary school children with hearing impairments by the indices of coordination abilities as compared to their healthy peers.

The results of the study have proved correctional effect of the proposed measures, which is manifested in the improvement of coordination abilities of primary school students with hearing impairments.

Keywords: physical education, coordination abilities, primary school students, children with hearing impairments, technology.

Підписано до друку 17.02.2017 р. Формат 60х90/16.

Ум. друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 0,9.

Тираж 100. Зам. 23.

«Видавництво “Науковий світ”»[®]

Свідоцтво ДК № 249 від 16.11.2000 р.

м. Київ, вул. Казимира Малевича (Боженка), 23, оф. 414.

200-87-15, 050-525-88-77

E-mail: nsvit23@ukr.net

Сайт: nsvit.cc.ua